

DEN USYNLIGE *professionsrelevante* FORSKNING

Af Kirsten Poulsgaard

Enhver profession har brug for, at dens grundlæggende viden er så saglig og veldokumenteret som muligt. Og det gælder uanset om der er tale om socialrådgivere, lærere, pædagoger, sygeplejersker eller andre med en uddannelse som professionsbachelor. Denne artikel handler om det nødvendige i at finde og læse professionsrelevant forskning – og om de udfordringer, der møder forskningsinteresserede praktikere i deres søgen efter de godt skjulte professionsrelevante undersøgelser.

Illustration:
Flemming Born

At forske i egen praksis

De fleste mennesker – små som store – har en trang til at udforske deres omverden og blive klogere på den. Udforskning og forskning er beslægtede begreber. Forskere er personer, der har uddannet sig og specialiseret sig i videnskabelig forskning. De er derfor blevet en slags professionelle (ud)forskere. De producerer igennem deres forskning ny viden i form af nye teorier, begreber eller resultater fra empiriske undersøgelser.

Praktikere inden for de forskellige professioner producerer også ny viden. Gennem at arbejde med og udvikle deres praksis tilegner de sig nye erfaringer og indsigter, som åbner for ændrede måder at gribe tingene an på. Med i bagagen fra deres uddannelse samt senere læsning og studier råder de også over teorier, bestemte grundsyn og metoder.

Forskere og professionelle fungerer ikke i to adskilte sfærer men udøver to forskellige former for praksis i én og samme verden. Forskere har traditionelt set afstand til det, der undersøges, og de befinder sig billedligt talt svævende over det hele og ser på verden ud fra et fugleperspektiv. Modsat forskeren står den professionelle midt i det pulserende hverdagsliv og er tilmed også underlagt handletvang. I den professionelles arbejde med børn eller voksne er der ikke noget med lige at trække sig væk fra praksis - og her falde hen i refleksioner eller udforskninger af interessante fænomener. Men dette er ikke ensbetydende med, at praktikere ikke kan gøre det. Det kræver blot sin egen tid, der skal prioriteres til sådanne sysler.

Alle professionelle har brug for en viden, der er praksisrelevant. Viden om praksis har alle, der arbejder i praksis. Men denne praksisbaserede viden er ikke i sig selv nok til en professionel videreudvikling af de faglige indsatser. For at det kan rykke i praksis, så må denne viden hentet fra praksis bringes i spil med både teorier og resultater fra forskernes videnskab. Hovedrollen i den øvelse tilfalder praktikerens selv. For det er den enkelte, der aktivt må tilegne sig den nye forskning og integrere de praksisrele-

vante begreber og resultater i sin egen allerede eksisterende forståelsesramme. Nemtest går det i det kollegiale fællesskab, hvor professionelle sammen diskuterer og derigennem hjælper hinanden med at få enderne til at nå sammen. Når øvelsen lykkes, vil virkeligheden blive set gennem nye briller – samtidig med at nye indsigter og handlemuligheder toner frem.

Helt konkret kan den nye forskning inddrages i praksis på flere måder. En måde er at bruge forskernes metoder til at lave små lokale undersøgelser. En anden er at lade sig inspirere af forskernes diskussioner af egne eller andres resultater til at udvikle og afprøve nye metoder (Poulsgaard, 2010).

Set med praktikerens øjne er relevansen af ny forskning størst, hvis genstandsfeltet – dvs. det der er i fokus for undersøgelsen – rimer på de aktuelle udfordringer, som kendetegner professionens praksisfelt. Herved træder især de undersøgelser, som omhandler en given professions kerneydelse, i forgrunden. Det vil sige den forskning, der undersøger lige præcis det, som udspiller sig i praktikerens konkrete professionelle handlerum. Men hvordan finder man frem til denne professionsrelevante viden i den enorme mængde af forskningslitteratur? Her er der heldigvis ind imellem genveje i form af forskellige instansers formidling af forskning til professionerne.

Genveje til ny forskning

Her vil jeg trække på eksempler hentet fra det professionsfelt, jeg ved noget om, nemlig det pædagogiske. På dette område er der i de senere år kommet flere genveje til ny forskning. Både Danmarks Evalueringsinstitut – i daglig tale EVA - og BUPL er således gået i front for at få formidlet ny forskning ud til pædagogerne.

EVA har – udover sine egne bidrag i form af evalueringer og udviklingsinitiativer - taget initiativ til en kortlægning og vurdering af skandinavisk forskning i institutioner for 0 – 6 årige børn. Begrundelsen er med områdechef Camilla Wangs ord:

"Der forskes i børns liv i dagtilbud i mange forskellige forskningsmiljøer i Danmark... Men intet sted er der et samlet overblik eller en samlet indgang til al den forskning der findes. Og ingen steder kan man finde oplysninger om hvorvidt den forskning man får fat i, står til troende – om den er af høj forskningsmæssig kvalitet... Men det vil EVA nu lave om på. Ikke bare når det gælder dansk forskning, men også den forskning, der laves på dagtilbudsområdet i Norge og Sverige" (Wang, 2008).

Forskningskortlægningen og forskningsvurderingen gennemføres af Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning på Danmarks Pædagogiske Universitets-skole, Aarhus Universitet. Foreløbig er der lavet oversigter over skandinavisk forskning i årene 2006 og 2007 (Nord-enbo et al, 2008 og 2009) og en for 2008 er på vej. EVA præsenterer også selve listerne med "den mest læseværdige forskningslitteratur" i den årlige publikation *Bakspejlet*. Fra 2006 er der 52 undersøgelser på listen og fra 2007 er der 46. Undersøgelserne er også sorteret ind under forskellige emner, så det er forholdsvist overskueligt at finde rundt i.

Fordelen ved disse oversigter med kortlægning af den skandinaviske forskning er, at Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning så at sige har kvalitetsstempelen indholdet og sagt god for den videnskabelige kvalitet.

BUPL har også taget skridt til at medvirke til formidling af forskning. De har taget initiativ til "Børn & Unge Forskning", hvor intentionen er at få ny forskning ud til pædagoger i praksis. Denne ret banebrydende nyskabelse kan nære pædagogernes appetit på at gå ombord i forskningslitteratur. For i og med at materialet laves i pædagogfagligt regi, er det nemmere at udvælge efter kriterier om forskningens praksisrelevans. Og da der er tale om et gratis tillæg fire gange årligt til pædagogernes fagblad, kommer disse informationer om ny forskning desuden direkte ud til pædagogerne. Spørgsmålet er så, om faggruppen læser med.

Læser pædagoger forskningslitteratur?

Der er ikke megen viden om i hvor høj grad pædagoger – eller andre professionelle – entrerer med den nye forskning. Frank Ebsen konkluderer på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse blandt ansatte i dag- og døgninstitutioner i 2006, at der er en begrænset interesse for forskning hos de ansatte. Tallene fra hans undersøgelse viser også en forskel imellem de to gruppers læselyst:

"Der er en forskel på pædagoger inden for dag og døgninstitutionsområdet. Det er således 51% af døgnpædagogerne mod 32% af daginstitutionspædagogerne, der læser forskningspublikationer, hvilket tyder på, at de er mere engagerede i selv at indsamle forskningsviden – altså mere orienteret mod en evidensbaseret praksis" (Ebsen, 2009, s. 22).

En blandt flere forklaringer på den begrænsede interesse for forskning kan ifølge Ebsen være manglende kompetence hos pædagoger til at tilegne sig og anvende forskning i praksis. Af andre forklaringer nævner han forvaltnings- og institutionscheferes manglende engagement i at drage nytte af forskning samt at pædagogerne er udelukket fra at have indflydelse på forskning (ibid., s.32f.).

Det er muligt, at ikke alle pædagoger og andre professionelle har de nødvendige kompetencer til at finde, læse og anvende forskning. Her har både professionsbacheloruddannelserne og deres videreuddannelser en central opgave i form af at inddrage forskningslitteratur i undervisningen og sætte flere kurser om forskellige forskningsmetoder og videnskabsteori på programmet.

Professionsrelevans – en overset størrelse

Men der er også andre, der må stille om til de nye tider. Hvis praktikere skal kunne inddrage forskning stiller det også krav til forskerne og forskningsformidlere. Bedst er det, hvis forskerne selv oplever en forpligtelse til, at nye praksisrelevante forskningsresultater bliver formidlet ud til de

aktuelle professioner. Det giver nemmere adgang til at finde den praksisrelevante viden, hvis forskerne selv gør opmærksom på, hvornår undersøgelser har oplagt interesse for bestemte faggrupper.

Desværre er professionsrelevans en overset størrelse. I kvalitetsbedømmelser af forskning og forskningsansøgninger bruges energien stort set kun på vurderinger ud fra videnskabelige kriterier. Men på praktikernes dagsorden står et andet kriterium forrest, nemlig hvorvidt en undersøgelse er professionsrelevant og kan inspirere til udvikling af nye praksisformer. Som Marit Kirkevold skriver:

"Der eksisterer efterhånden en række publicerede kriterier for, hvad man skal vurdere, når man læser forskningsrapporter. Det, der karakteriserer de fleste af disse, er, at hovedfokus er sat på undersøgelsens videnskabelige kvalitet. Det er uden tvivl én væsentlig side af enhver kritisk stillingtagen til nye forskningsresultater. Når udgangspunktet for vurderingen er anvendelse i praksis, er det imidlertid ikke tilstrækkeligt at vurdere arbejdets videnskabelige kvalitet. Der findes megen forskning af høj kvalitet, der ikke er relevant i praksissammenhænge" (Kirkevold, 2003, s.135).

Også de to tidligere nævnte oversigter fra Dansk Clearinghouse anvender kun videnskabelige kriterier i bedømmelsen af den nye forskning. En tredje forskningsoversigt er i skrivende stund på vej til at blive udgivet, og måske er den udformet på en anden måde end de to første.

Set fra praktikerens synsvinkel ville det i alt fald være en klar fordel, hvis der i disse og andre forskningsformidlinger kunne ofres bare nogle få linjer på en omtale af undersøgelseernes professionsrelevans. Og endnu bedre ville det blive, hvis forskningsoversigter også indeholdt et lille resumé med omtale af de enkelte undersøgelser væsentligste resultater og de anvendte metoder.

Som det ses, er der plads til forbedringer. Forskere og forskningsformidlere er nødt til at få øje på relevansen af professionsrelevans. For der er behov for sagkyndige guider, der vil hjælpe folk uden

forskeruddannelse med at sortere og vælge ud i mangfoldigheden af forskningspublikationer. Hvis flere praktikere skal have mulighed for at læse og inddrage forskning i udviklingen af deres professionelle arbejde – og det skal de – så må den praksisrelevante nye viden nødvendigvis præsenteres og fremstå meget mere synligt end tilfældet er nu.

Referencer:

- Bakspejlet '08 og Bakspejlet '09*, København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- Ebsen, Frank: *Forskningens betydning for professionelle pædagogers praksis*, Forskningspaper fra HPA-projektet, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet, 2009.
- Kirkevold, Marit: *Videnskab for praksis?* København: Gads Forlag, 2003.
- Nordenbo, Svend Erik et al.: *Forskningskortlægning og forskervurdering af skandinavisk forskning i året 2006 i institutioner for de 0-6 årige*, København: Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag og Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, 2008.
- Nordenbo, Svend Erik et al.: *Forskningskortlægning og forskervurdering af skandinavisk forskning i året 2006 i institutioner for de 0-6 årige*, København: Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag og Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, 2009.
- Poulsgaard, Kirsten: Pædagogisk inspiration fra ny forskning om børns indbyrdes relationer og venskaber, I: *Vera*, nr. 52, september 2010.
- Wang, Camilla: "Ny forskning viser...", I: *Bakspejlet '08*, København: Danmarks Evalueringsinstitut, 2008.

Kirsten Poulsgaard er mag.art. i psykologi og tidligere chefkonsulent på Un. College Lillebælt. Arbejder nu som konsulent og forfatter.